

HAMBATEHNIK II

Dental technician II

EESSÕNA

Hambatehnik II kutsestandard on asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõuete kogum töötajale esitatavatest oskustest, teadmistest ja vajalikest isikuomadustest.

Kutsestandardi kavandi koostas Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu juurde moodustatud hambatehnikute töörühm koosseisus:

Tia Mere	Tallinna Hambapolikliinik
Elmi Niido	Kohtla-Järve Hambaproteesiosakond
Reet Tammes	Tallinna Meditsiinikool
Juhan Hunt	Dentallabor HVR

Ajavahemikus 13 –16 september 1999.a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus Eesti erinevates piirkondades asuvates hambakliinikutes. Kokku osales arvamusküsitluses 31 erineva ettevõtte esindajat.

Hambatehnik II kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitluses tehtud ettepanekuid ja märkusi. Hambatehnik II kutsestandardi kavand on kooskõlastatud Eesti Stomatoloogia Seltsi, Eesti Hambaarstide Liidu ja Eesti Hambaproteesimise Seltsiga.

Käesolev kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskuse nõuete võrdleva analüüsiga.

Hambatehnik II kutsestandard on kinnitatud 06.12.1999.a. Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu otsusega nr. 4.

Kutsestandard on registresse kantud.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Kutsestandard – kokkulepitud nõuete kogum kutse või eriala konkreetsel tasemel vajalikest oskustest, teadmistest ja isikuomadustest.

Kutsekvalifikatsioonitasemed

Algtase – kutsealaste teadmiste ja oskuste nõue puudub; tööülesanded rutiinsed, ettekirjutatud; tööülesanne juhib töötajat; vastutus kaudne.

I tase – kutsealased teadmised ja oskused on omandatud kas läbi koolituse või pidevalt töötades; töö kellegi juhendamisel; toimetulek piiritletud tööülesannetega; vastutus oma tööülesannete ulatuses.

II tase – kutsealastele teadmistele ja oskustele lisandub vilumus; toimetulek erisuguste tööülesannetega; koostöövõime meeskonnas; vastutus tööülesannete täitmise eest.

III tase – kutsealane meisterlikkus; kutsealaste teadmiste ja oskuste edasiõpetamine; toimetulek keerukate ja vahelduvate tööülesannetega; valmisolek vastutuseks ressursside jagamise ja teiste töö eest.

IV tase – kutsealastele teadmistele ja oskustele lisanduvad juhtimisalased teadmised, oskused ja hoiakud; toimetulek paljude keerukate ja vahelduvate tööülesannetega muutuvates olukordades; vastutus ressursside jagamise ja teiste töö eest.

V tase – majandustegevuse valdkonna teoreetiliste aluste tundmine; toimetulek mitmekesiste menetlusviiside valdamist eeldavate tööülesannetega muutuvates ja ootamatutes olukordades; suur iseseisvus, vastutus analüüsimise, diagnoosimise ning otsuste tegemise ja nende elluviimise eest.

Kutseoskused

Üldoskused ja -teadmised – majandustegevuse valdkonnast lähtuvad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsespetsiifilised nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioskused ja -teadmised – kutsespetsiifilised nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isikuomadustele ja –võimetele.

3 KUTSESTANDARDI TÄHIS

Fikseerub pärast kutsestandardite registri pidamise põhimääruse jõustumist.

4 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONITASE

Hambatehnik II

Inglise keeles: Dental technician II
Vene keeles: Зубной техник II

5 KUTSEKIRJELDUS

Hambatehnik on spetsialist, kes valmistab tehniliselt suuõõnde paigaldatavaid proteese ja ortodontilisi aparate. Hambatehniku töö on täpsust nõudev käsitsitöö, mis eeldab keerulise aparatuuri käsitlemisoskust. Suurt tähtsust omab arsti ettekirjutuse tõlgendamisoskus, töö planeerimine ja töövahendite ratsionaalne ning keskkonnaohutu kasutamine. Põhiloomult on hambatehniku töö individuaalne. Oluline on valmisolek meeskonnatöoks hambaarsti ja patsiendiga, samuti teiste erialade esindajatega. Hambatehnik omab üldteadmisi hambaravist, bioetikast, klienditeeninduse põhialustest ja ettevõtlusest. Hambatehnik on saanud ettevalmistuse üliõpilaste juhendamiseks, kutseala arendamiseks ning on orienteeritud pidevale enesetäiendamisele.

Käesolev kutsetandard on aluseks kutsekeskhariduse õppekava koostamisele.

Koolilõpetajad, kes on läbinud hambatehniku õppekava vastavad noor-hambatehniku kvalifikatsioonile.

Hambatehniku II kutsevalifikatsiooni omistamise eelduseks on kutsekeskharidus ja 5-aastane praktiline töökogemus noor-hambatehnikuna.

Hambatehnik kuulub EMTAK-i¹ järgi tervishoiu ja sotsiaaltöö tegevusvaldkonnast hambaravi alajaotuse (8513) alla. ISCO² järgi kuulub hambatehnik abihambaarstid ametirühma (kood 3225) alla.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja -teadmised

- 6.1.1 Teada ja rakendada oma kutsealast tööd puudutavaid Eesti Vabariigi seadusi ja rahvusvahelisi norme
- 6.1.2 Teada Eesti sotsiaal- ja tervishoiusüsteemi eesmärgid ja struktuuri
- 6.1.3 Teada ja järgida kutse-eetika nõudeid
- 6.1.4 Osata hoida patsientidesse puutuva informatsiooni konfidentsiaalsust
- 6.1.5 Teada ja järgida töökeskonna ohutuse nõudeid (hügieeninormid, töötervishoid, tööohutus)
- 6.1.6 Teada ja osata rakendada ergonoomika põhimõtteid
- 6.1.7 Teada majandusteooria üldaluseid, põhimõtteid ja majandussüsteeme
- 6.1.8 Teada ettevõtluse põhialuseid
- 6.1.9 Teada ja osata rakendada individuaalse ja meeskonnatöö põhimõtteid
- 6.1.10 Osata teenindada kliente (Lisa A)
- 6.1.11 Osata kasutada erialast kirjandust ja statistilisi andmeid ning lihtsamaid uurimismeetodeid
- 6.1.12 Osata suhelda riigikeeles keeleoskuse kesktasemel ja ühes võõrkeeles keeleoskuse algtasemel (Lisa B)

¹ EMTAK – Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

² ISCO – International Standard Classification of occupations e. ametite rahvusvaheline standardklassifikaator

- 6.1.13 Osata kasutada arvutit baasoskustasemel – moodulid AO1, AO2, AO7 (Lisa C)
- 6.1.14 Teada kutsetöö arengusuundi ja osata rakendada uuendusi
- 6.1.15 Osata anda esmaabi

6.2 Põhioskused ja –teadmised

6.2.1 Teoreetilised teadmised

- 1) teada inimese ehitust ja elutalitust;
- 2) teada hambatehnika terminoloogiat
- 3) teada peapiirkonna ja hammaste anatoomiat ning mälumisfüsioloogiat;
- 4) teada ja osata kasutada hambatehnika tööks vajalikke tööriistu, aparate ja materjale;
- 5) omada teadmisi proteesi planeerimisest;
- 6) teada proteetilise hambaravi põhimõtteid;
- 7) teada erinevate hambaproteeside konstruktsioone ja osata neid valmistada;

6.2.2 Suust eemaldatavad proteesid:

- 1) tunda jäljendimaterjale ja osata hinnata jäljendi kvaliteeti vastavalt valmistatava proteesi liigile, teada jäljendi desinfitseerimise vajalikkust;
- 2) osata valida vastavalt proteesi liigile õige klassi kips;
- 3) osata kasutada materjale ökonoomselt, kasutamine vastavalt juhendile ja tööohutusnõuetele;
- 4) osata segada kipsi käsitsi ja vaakumis, kasutada vibrolaua
- 5) osata eemaldada jäljend mudelilt ja korrigeerida mudelit trimmeril;
- 6) osata valmistada individuaallusikat vastavalt proteesi liigile;
- 7) osata valmistada hambumusvalli nii vaha kui ka kõvale baasisele ning vastavalt patsiendi suu anatoomilisele ehitusele. Teada hambumusvalli asukohta ja mõõtmeid;
- 8) teada artikulaatori ehitust ja töötamise põhimõtteid, osata fikseerida töömudelid artikulaatorisse;
- 9) teada erinevaid kõva baasise materjale ja osata neid kasutada;
- 10) teada erinevaid klambri materjale, osata määrata klambri asukohta ja neid valmistada;
- 11) osata valmistada kunsthambaid valimine vastavalt värvile, suurusele, kujule. Teada kunsthammaste ladumise reegleid. Osata lihvida kunsthambaid vastavalt funktsioonile ja esteetilistele nõuetele;
- 12) osata modelleerida proteesi baasist arvestades esteetilisi nõudeid ja suu anatoomilist ehitust;
- 13) osata valida kipsi ja küvetti, teada erinevad küveteerimismeetodeid ja osata valida õige meetod;
- 14) osata valida õige plastmass ja paigaldaja küvetti;
- 15) teada erinevaid plastmassi polümeerisatsiooni meetodeid ja osata neid kasutada;
- 16) osata proteesi puhastada ja poleerida;
- 17) teada büügelproteeside konstrueerimise reeglid. Osata kasutada parallelomeetrit;
- 18) osata valmistada tulekindel mudel;
- 19) osata valida modelleerimisel õigeid materjale ja detaile;
- 20) osata valida ja paigaldada modelleeritud detailidele valukanaleid;
- 21) osata sisestada ja valada;
- 22) teada sulamite omadusi ja nende kasutamist;

- 6.2.3 Ortodontilised aparaadid:
- 1) teada ortodontilise ravi põhimõtteid;
 - 2) teada erinevate ortodontiliste aparaatide konstruktsioonie ja osata neid valmistada;
- 6.2.4 Suust mitte-eemaldatavad proteesid:
- 1) teada hamba anatoomilist kuju ja osata seda taastada vastavalt patsiendi funktsionaalsetele ja esteetilistele nõuetele;
 - 2) teada suust mitte-eemaldatavate proteeside valamise eripära, osata neid rakendada;
 - 3) teada erinevaid metalli sulameid ja nende töötlemise nõudeid;
 - 4) osata valida ja kasutada õigeid töötlemise vahendeid;
 - 5) osata valmistada nõuetele vastavat karkassi;
 - 6) teada erinevaid fassetimaterjale ja osata neid kasutada;
 - 7) teada metallisulamite ühendamist jootmise teel, osata neid rakendada;

6.3 Isikuomadused

- 6.3.1 Isiksuse omadused:
- 1) püsivus;
 - 2) kohanemisvõime;
 - 3) koostöövõime ja –valmidus;
 - 4) õppimisvõime;
 - 5) vastutusvõime;
 - 6) täpsus;
 - 7) suhtlemisoskus.
- 6.3.2 Füüsilised võimed
- 1) liigutuste täpsus;
 - 2) käte osavus.
- 6.3.3 Vaimsed võimed:
- 1) visuaalne mälu;
 - 2) ruumiline kujutlusvõime.

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

8 KINNITAJA

Hambatehnik III kutsestandardi on kinnitanud Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu koosseisus:

Siiri Hanson	Eesti Akadeemiline Sotsiaalturva Ühing
Tia Mere	Eesti Hambatehnikute Liit
Tiia Tali	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Inna Rahendi	Eesti Keskastme Tervishoiutöötajate Kutseliit
Ille Pukk	Eesti Laborantide Ühing
Aide Pille	Eesti Lastekodude Sotsiaalpedagoogide Liit
Andres Pree	Eesti Optika Ettevõtete Liit

Mart Sepp
Ilve-Teisi Remmel
Ülle Lember
Mati Kask
Lembit Rägo
Terje Altosaar
Doris Bärenson
Kersti Pöldemaa
Mare Kraav

Eesti Optika Liit
Eesti Õdede Ühing
Eesti Ämmaemandate Ühing
Haridusministeerium
Riigi Raviamet
Suuhügienistide Liit
Sotsiaalministeerium
Sotsiaalministeerium
Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

KLIENDITEENINDUSE ALASED OSKUSED JA TEADMISED

1. Teeninduse mõiste ja olemus
2. Teenindamiseks vajalik mõttekultuur
3. Klienditeenindaja roll, teenindaja tööks olulised isikuomadused ning viisid nende arendamiseks
4. Teeninduse korraldamine
5. Erinevaid suhtlemistehnikad: verbaalne- ja mitteverbaalne suhtlemine, kehtestav käitumine jms
6. Hääletehnika: oma kõnemaneeeri, diktsiooni ja intonatsiooni kontrollimine
7. Konfliktidega toimetulek ning probleemide lahendamine
8. Kaebuste ja pretensioonide käsitlemine
9. Klienditeenindaja kui ettevõtte esindaja roll, positiivse (esma)mulje loomine
10. Positiivsetele ja negatiivsetele tundeavaldustele reageerimine
11. Erivajadustega klientide teenindamine: puuetega inimesed, vanurid, lapsed
12. Erineva kultuuritaustaga klientide teenindamine
13. Paindlik ja iseseisev tegutsemine erinevates teenindussituatsioonides
14. Viisakusreeglid ja kutse-eeetika põhitõed
15. Vastutus klientide ohutuse ja turvalisuse eest.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS ELEMENTAARSEL TASEMEL

Arvutikasutaja oskustunnistus-AO (ECDL- European Computer Driving Licence) on Euroopas välja töötatud infoühiskonna tundmise ja arvutikasutuse kvalifikatsioonistandard, mis katab laiatarbe rakendustarkvara praktiliste baasoskuste taseme. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia ja ühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failisüsteemid

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelarvutus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Joonistus- ja esitlustarkvara

AO7 – Andmevõrgud ja internet

AO1 INFOTEHNOLOOGIA JA ÜHISKOND

1. Infotehnoloogia kasutamine
2. Eesti ja infotehnoloogia

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUSSÜSTEEMID

1. Põhimõisted ja terminid
2. Arvuti kasutamine
3. Failid ja kaustad

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Tekstitoimetid, nende formaadid ning üldised tekstiformaadid (*.txt, *.rft)
2. Töö olemasoleva dokumendiga
3. Uue dokumendi loomine
4. Teksti ümberpaigutamine ja korrigeerimine dokumendis
5. Teksti välimuse muutmine
6. Lehekülje kujundus
7. Töö tabelitega
8. Seosed teiste dokumentide ja programmidega
9. Teksti keele määramine ja õigekeele kontroll
10. Dokumendi trükkimine

AO4 TABELTÖÖTLUS

1. Töö olemasoleva tabeliga
2. Uue tabeli loomine
3. Tabeli kujundamine
4. Andmete sorteerimine (ühe ja mitme tunnuse järgi)
5. Arvutused tabelis
6. Diagrammi loomine
7. Diagrammi parameetrite muutmine
8. Dokumendi päise ja jaluse loomine
9. Tabeli trükkimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Olemasoleva andmebaasi kasutamine
2. Uue andmebaasi loomine
3. Päringu koostamine
4. Aruannete koostamine (programmitarga e. nõustaja (Wizard) abil)
5. Andmetabel tekstitoimetis ja tema kasutamise võimalused
6. Andmete (tabeli, päringu tulemuse, aruande) eksportimine tekstifailiks (.txt, .rtf, .doc jm)

AO6 ARVUTIGRAAFIKA

1. Esitluse loomine
2. Kujundamine ja joonistamine

AO7 INTERNETI KASUTAMINE

1. Elektronkiri
2. WWW
3. Uudisgrupid
4. Listid
5. FTP